

прemoc w Internecie, pornografia, antysemityzm, faszyzm, czy tzw. hejt w Internecie. Możliwość posiadania kontaktu z osobami znajdującymi się w dalekiej od nas odległości sprawia, że niektórych uczniów dotyka przemoc w Internecie. Czym się ona przejawia? Może objawiać się np. tzw. hejtem w Internecie. Uczniowie często ze sobą korespondują nie tylko w celach edukacyjnych, ale również prywatnych. Jednak nie każdy korzysta z tej możliwości, by wymienić się ciekawymi informacjami. Niektórzy poprzez konwersacje w Internecie mogą rozprzestrzeniać przykre lub nawet nieprawdziwe informacje o innej osobie, aby pozostali koledzy się z niej wyśmiewali. Jest jeden z przykładów przemocy w sieci.

Podsumowując używając Internetu i mediów w edukacji stosujemy je rozważnie oraz uprzedzamy naszych podopiecznych, że czekają tam na nich również różnego rodzaju niebezpieczeństwa. Zwiększamy świadomość uczniów, co do zagrożeń i wad sieci, gdyż oferuje ona wiele ciekawych rozwiązań edukacyjnych, ale nie każdy użytkownik sieci jest przyjaźnie nastawiony do drugiego człowieka. Należy pamiętać, że media to wspaniałe narzędzie edukacyjne i używając go z rozwagą możemy zwiększyć efektywność nauczania [5, 6, 7].

Literatura

1. Gajek E., „Lekcje z wykorzystaniem technologii informacyjnej”, [w:] Skuteczna nauka języka obcego. Struktura i przebieg zajęć językowych, red. H. Komorowska, Warszawa CODN, 2009.
2. Szplit A., „Nowa technologia w starej szkole”, [w:] Zeszyty Kieleckie, „Nauczanie początkowe. Kształcenie zintegrowane”, nr 3 2015/2016, s. 95–100.
3. Wieczorek A., „E- learning i multimedia w nauczaniu wczesnoszkolnym- dlaczego nie?”, [w:] Edukacja i Dialog 2008, nr 1, s. 21–24.
4. Tomasiak-Abdelsamir K., „Technologia w niemieckiej szkole”, [w:] Edukacja i Dialog 2017, nr 1, s. 13–17.
5. Guzek K., „Komputer i Internet w szkole”, Akademicka Oficyna Wydawnicza, 2001, Lublin.
6. Siemieniecki B. F., Lewandowski W., „Internet w szkole”, Wydawnictwo Adam Marszałek, 1998, Toruń.
7. Antoszek A., „Internet-fenomen społeczeństwa informacyjnego”, Edycja Świętego Pawła, 2001, Częstochowa.

О.Л. Хомич,

аспірантка Інституту проблем виховання
Національної академії педагогічних наук України

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОСОЦІАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ У СУЧАСНИХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ УМОВАХ

Формування системи дій та вчинків особистості, орієнтованої на благо суспільства та допомогу людям, є важливим для будь-якого періоду життєдіяльності, проте особливої цінності воно набуває у підлітковому віці, коли закладаються основи подальшої позитивної соціалізації особистості.

Проблеми підліткового віку досліджували такі вчені, як І. Бех, Л. Божович, Л. Виготський, Д. Ельконін, І. Кон, В. Мухіна, В. Нечерда, Т. Окушко, Д. Фельдштейн, О. Флярковська, А. Фрейд та ін.

На сьогодні за визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) поняття «підлітки» охоплює вікову групу від 10 до 19 років включно [2].

Німецький філософ і психолог Е. Spranger виділяє й описує три типи розвитку підліткового віку. Перший тип розвитку – це «підліткова криза», коли дитина переживає свій вік, як «друге народження». Другий тип розвитку відрізняє стабільний і поступовий ріст, коли дитина плавно долучається до «дорослої діяльності». Третій тип розвитку являє собою більш активне самовиховання, яке свідомо спрямовується самим індивідом, подолання зусиллям волі власних недоліків, у тому числі, тривоги, кризових проявів, а також більш прозоре усвідомлення своєї індивідуальності [7].

Сучасні дослідники підліткового віку зійшлися у важливості визначення одного протиріччя. З одного боку, підлітковість – це вік соціалізації, вросування в світ людської культури та суспільних цінностей, а з іншого – це вік індивідуалізації, відкриття та утвердження власного унікального і неповторного «Я» [1].

Вчений Д. Фельдштейн особливо звертає увагу на те, що підлітковий вік – це час інтенсивного формування світогляду, моральних переконань, принципів та ідеалів системи ціннісних суджень, якими особистість, котра підрастає, починає керуватися у своїй поведінці [6].

Виступаючи як важливий етап становлення особистості, підлітковий вік представляє складний період в процесі особистісного розвитку, що відрізняється різномірними характеристиками соціального дозрівання.

Рівень соціальних можливостей підлітка, умови і швидкість його соціального розвитку залежать від осмислення підлітком себе і своєї приналежності до суспільства, ступеня вираженості прав і обов'язків, рівня оволодіння світом сучасних речей і стосунків. У міру дорослішання у підлітка змінюються характер і особливості бачення себе в суспільстві, сприйняття суспільства, змінюються мотиви і ступінь їх адекватності суспільним потребам.

Соціальна ситуація розвитку підлітка суттєво відрізняється від ситуацій розвитку в дитинстві. Розбіжність пов'язана не стільки із зовнішніми обставинами, скільки із внутрішніми чинниками. Підліток продовжує жити в сім'ї, вчитися у школі, контактувати з однолітками, але сама соціальна ситуація трансформується в його свідомості у зовсім нові ціннісні орієнтації. Тепер вже інакше розставляються акценти між сім'єю, однолітками і школою, зумовлені перехідністю від дитинства до дорослості.

Формально підліток залишається у попередньому статусі – школяра, однак перехід з початкової до основної школи зумовлює ускладнення цього статусу.

Дослідник І. Кон зазначає, що спілкування з однолітками є необхідним елементом для розвитку самосвідомості та комунікативних навичок зростаючої

особистості. Задовольняючи потребу у спілкуванні, підліток переживає почуття автономії від дорослих, захищеності, впевненості та емоційного комфорту [3].

Вчений Д. Ельконін також наголошує, що спілкування з однолітками є провідним видом діяльності підлітків. У процесі цієї діяльності засвоюються норми моралі, соціальної поведінки, в ній створюються стосунки рівності всіх і поваги одне до одного. В цей період життя змінюються взаємини з вчителями: для підлітка більш цінним є той статус, який він отримує у колі однолітків, ніж оцінює ставлення до нього з боку вчителя. Навчальна діяльність переноситься в діяльність спілкування. Завдяки комунікативній діяльності відбувається уявне програвання всіх найбільш складних сторін майбутнього дорослого життя [8].

Саме у спілкуванні підлітки усвідомлюють досвід взаємодії з людьми, усвідомлюють себе через порівняння з іншими, розвиваються інтелектуально, в результаті взаємного збагачення інформацією формують етико-естетичні погляди й уявлення [4].

Спілкування з однолітками реалізовує ряд функцій: обмін інформацією, самопізнання, вдосконалення навичок кооперації з однолітками, збагачення емпатійних навичок, здатність розділяти з іншими спільні заняття, інтереси та захоплення, налагодження контактів з протилежною статтю, становлення автономності підлітка, його незалежності від дорослих, здобуття досвіду набуття прийняттого соціального статусу.

Американський педагог С. Холл назвав підлітковий вік періодом «бурі й натиску». Цей період може стати важким у виховному відношенні, якщо батьки, вчителі не обізнані з особливостями розвитку підлітків, не зважають на них і продовжують діяти, як раніше, або, навпаки, ставлять до них такі вимоги, як до дорослого. За словами дослідника Б. Бадмаєва, підлітковий вік найважчий для вчителів і батьків, найкритичніший для самих підлітків. Дослідниця І. Булах зазначає, що, якщо педагог не бачить зусиль підлітків у сфері саморозвитку, це сильно зачіпає їх самолюбство і призводить до розчарування [5].

Підлітки потребують особливої уваги, турботи та любові до себе. Труднощі зникнуть, якщо педагоги зрозуміють зміни, які відбуваються в психічному житті дітей, поважають нові його тенденції, сприяють реалізації підлітків, відповідно організовуючи різні види їх діяльності, взаємини в колективі, участь у громадському житті тощо.

Вищевикладене дозволяє стверджувати, що підлітковий вік є сенситивним до формування просоціальної поведінки, а, отже, саме в цьому віці необхідно здійснювати цілеспрямовану роботу з організації процесу формування просоціальної поведінки.

Література

1. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб./ О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. — К.: Просвіта, 2001. — 416 с.
2. Здоровье подростков [Електронний ресурс] // Всемирная организация здравоохранения — Режим доступа: http://www.who.int/topics/adolescent_health/ru/.
3. Кон И.С. Психология ранней юности: книга для учителя / И.С. Кон. — М.: Просвещение,

1989. – 255 с.

4. Костю С. Психологічні особливості педагогічного спілкування у процесі формування підлітка [Електронний ресурс] / С. Костю // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2016. – Режим доступу: <http://dspace.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/285/1/Костю%20С.Й.%20Психол.%20особливості%20пед.%20спілкування.pdf>
5. Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В. Вікова психологія. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 376 с.
6. Фельдштейн Д. И. Психология развития личности в онтогенезе. – М.: Педагогика, 1989. - 208 с.
7. Шпрангер, Э. Психология юношеского возраста / Э. Шпрангер. – М. : Педагогика, 1994. — 192 с.
8. Эльконин Д. Избранные психологические труды. – М.: Педагогика, 1989. – 560 с.

Лі Цюань,

аспірант кафедри теорії музики і вокалу

Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського

ДО СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «МЕТОДОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА»

Сучасна загальноосвітня школа висуває нові вимоги до вчителя музичного мистецтва, серед найважливіших з яких — є володіння науковими методами дослідження освітнього процесу. Сьогодні особливо ціниться вчитель з високим рівнем методологічної культури в сфері музичного мистецтва та музичної педагогіки. Тому, проблемі вдосконалення методологічної культури вчителя музичного мистецтва приділяється особлива увага у вищій мистецько-педагогічній школі. Вирішення такої проблеми передбачає глибоке розуміння сутності її категоріально-понятійного апарату, наразі поняття «методологічна культура вчителя музичного мистецтва».

У сучасних наукових працях зустрічаємо думку, що методологічну культуру педагога необхідно розглядати тільки через призму знань, умінь, здатностей. Саме таку позицію зустрічаємо в дослідженнях П. Кабанова, який, акцентуючи увагу на знанневому аспекті під «методологічною культурою» розуміє складну багаторівневу структуру, що включає спеціально-предметні, загальнонаукові й філософські знання, особливі вміння й навички, які полягають у здатності визначати, створювати універсальні стратегічні форми діяльності [3]. Схожої думки дотримується і О. Лаврентьєва, яка зазначає, що методологічна культура вчителя є культурою мислення, специфічна до сфери освіти, заснована на методологічних знаннях, уміннях навичках, здатності до рефлексії, науковому обґрунтуванні, критичному осмисленні й творчому застосуванні певних концепцій, форм і методів пізнання, управлінні й конструюванні педагогічної теорії і практики з метою вирішення професійно-педагогічних проблем та осмислення власного педагогічного досвіду [4].

Сьогодні вже не виникає сумнівів, що в сучасного вчителя повинна бути сформована методологічна культура, яка на думку Г. Валеева є не набір окремих